

контролю та розробити з урахуванням їх особливостей відповідне методологічне забезпечення. А безпосередньо підвиди контролю накладуть ясність на процес організації державного фінансового контролю.

УДК 657.6-051-057.3

Лазарева В. М.,

головний економіст-аудитор,
ДННУ «Академія фінансового управління»

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ В УСТАНОВАХ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДО СФЕРИ УПРАВЛІННЯ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

Еволюційні зміни в економіці України та модернізація системи державних фінансів вимагають забезпечення дієвого нагляду за ефективним використанням державних ресурсів і своєчасним виявленням негативних відхилень від поставлених завдань і цілей. Одним із важливих інструментів, які сприяють удосконаленню системи державного управління, дають змогу досягти поставлені завдання та зменшити кількість проблемних питань у діяльності державних установ, є здійснення ефективного внутрішнього аудиту.

В Україні в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади (далі — ЦОВВ), у тому числі і в установах, що належать до сфери управління Міністерства фінансів України (далі — Мінфін), з 1 січня 2012 року утворені підрозділи внутрішнього аудиту, на базі реорганізованих внутрішніх контрольно-ревізійних підрозділів, що раніше діяли в їх системі. Запровадження в установах, що належать до сфери управління Мінфіну, підрозділів з внутрішнього аудиту не є формальною заміною назви підрозділу та самого виду діяльності «контрольно-ревізійна робота» на «внутрішній аудит». Це стало кроком на вищу сходинку у здійсненні системного контролю за виконанням покладених на них завдань. Адже, проведення аудиторського дослідження — це не лише виявлення порушень і недоліків в діяльності, а, перш за все, вивчення причин, які їх зумовили та надання практичних рекомендацій щодо вдосконалення роботи.

Впровадження реорганізаційних змін є обґрунтованим, адже, інспекційна діяльність, яку здійснювали контрольно-ревізійні підрозділи спрямовувалася на виявлення правопорушень і притягнення винних у їх вчиненні осіб до відповідальності, а не на

оцінку, дослідження стану результатів, досягнутих в управлінні державними ресурсами.

Водночас, попри те, що мережа об'єктів контролю не змінювалася — із року в рік показники звітності контролюючих органів свідчили про зростання порушень, що дає можливим зробити висновки про існування ризиків у бюджетному процесі, у тому числі у використанні державних ресурсів. Контрольно-ревізійна діяльність не сприяла виявленню таких ризиків, оскільки являла собою частину контролю, яка здійснюється у формі подальшого контролю — через певний проміжок часу (два-три і більше років після прийняття управлінського рішення). Натомість внутрішній аудит покликаний досліджувати всі аспекти діяльності установи і заходи, що здійснюються його керівником для забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю (дотримання принципів законності та ефективного використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до поставленої мети, виконання завдань, планів і дотримання вимог щодо діяльності установи, в якій функціонує служба внутрішнього аудиту, а також підприємств, установ та організацій, які належать до сфери управління відповідного ЦОВВ), включаючи всі засоби попереднього та поточного контролю, які сприяють оперативному реагуванню на виникнення або загрозу виникнення фактів незаконного, неефективного та нерезультативного використання державних ресурсів, удосконаленню системи управління та прозорості прийняття управлінських рішень при виконанні, покладених на організації та установи, завдань.

Основною передумовою впровадження в Україні внутрішнього аудиту в бюджетній сфері вважається погіршення стану фінансово-бюджетної дисципліни, зростання обсягу фінансових порушень наслідками, яких є значні збитки, нездатність інспектування зменшити кількість та обсяги фінансових порушень. Крім того, контролюючі органи з року в рік у ході контрольних заходів виявляють суттєві порушення фінансово-бюджетної дисципліни практично на кожних 96—97 підконтрольних суб'єктах із 100 перевірених. При цьому, повернути державі втрачені кошти і майно, вдається рідко.

Попри те, що прийнято значну кількість нормативно-правових документів у сфері державного внутрішнього фінансового контролю (далі — ДВФК), більшість їх положень виконуються не в повній мірі. Так, більшість працівників підрозділів внутрішнього аудиту на даний час не пройшли навчання, також не визначеним залишається порядок отримання сертифікатів, до діючих в

Україні довідників професій не включено професію державний внутрішній аудитор і відповідний напрям професії. Практичні вказівки із внутрішнього аудиту, описані у Посібнику міжнародної професійної практики (IPPF) до фахівців, які здійснюють внутрішній аудит в бюджетній сфері, під час навчання не доводилися.

Безумовно позитивним моментом у провадженні внутрішнього аудиту в установах, що належать до сфери управління Мінфіну, є підсилення попереднього та поточного контролю шляхом закріплення аудитора за кожною бюджетною установою та постійного моніторингу фінансово-господарської діяльності на предмет дотримання законного та ефективного використання коштів і майна, а також оцінки можливих ризиків, що дозволить попередити зайві та неефективні витрати, або негайно реагувати на них.

Руйнування колишньої системи контролю за фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання у державному секторі економіки та побудова нової на базі міжнародних стандартів потребує розвитку методологічних підходів до організації та здійснення внутрішнього аудиту в державному секторі економіки з урахуванням особливостей бюджетної сфери, видання практичних рекомендації щодо проведення контрольних заходів, документування виявлених порушень та оформлення матеріалів перевірок.

Таким чином, нині існує низка невирішених проблемних питань у сфері ДВФК. Тому доцільно організувати навчання, в процесі якого донести до кожного державного та внутрішнього аудитора основні положення Посібника міжнародної професійної практики. Також доцільно розробити Посібник Української професійної практики.

УДК 657.6

Максімова В. Ф.,

д.е.н., професор, завідувача кафедрою
бухгалтерського обліку та аудиту,

Одеський національний економічний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ

Останніми роками актуалізувалися проблеми реалізації державного аудиту в Україні. Дослідження у цій сфері доводять, що